

Angyalok a Kruspér-ház udvarán

Övesen történt, Venice városka szívében, a Kruspér-ház és a festőműhelyek híres udvarán, három feketefenyő árnyékában, akik rég túlnőtték a tövér kéményeket, és már egész Övesre nézve csapást jelentettek lombvedléskor, amidőn elhullajtott koronájuk tűskei mindent beborítottak bosszúságot okozva, mint az időközönként eluralkodó fölösleges gondolat. Ki hitte volna, hogy ezenkívül újabb megbolydulást hoz az idő hamarost. Éppen föltilinkózott a rigó azon a nyáron, amidőn az a sose látott növény a tetőn megsarjadt. Alighogy kitört a tüzszöből, újabb és újabb zöldkékes lándzsát levezdelt szinte óránként, és Sarlós Boldogasszonykor már izmos tövek nyomorgatták az egész tetőt, akár Laocoont és fiait halálos szoritással a kígyók, hallani lehetett az éjcsöndben, mint roppan a gerenda, akár a csont, mint pattog tehetetlenül a napszíttá cserép a tekergő narancsvörös gyökök vaserejétől. Floencia, az összeaszott, egykor szépséges trapézművész, a műhelyekben követ vájó és agyagot és gipszet kapirgáló, a minden látható és láthatatlan színnel magas szinten kísérletező művészurak állandó modellje és csúfnéven műzsája éppen neve napját ünnepelte, amidőn a fenyőök hűvösében, az egykori cirkuszcsillag maga sütötte pálinkáját cuppogva ízlelgető, a nedűt nyelvcsettintéssel magasztaló társaság fehér asztala mellől a matróna szeme megakadt a tetőn. Jé, micsoda bozót!, sikoltotta, és sehol másutt, csak a tiéteken! Teljesen befödte! Nem féltek attól, hogy áttöri?, sipította orcámba. Ez a jöttment növény a végzete lehet minden műhelynek, vékonyult el hangja a hirtelen aggódástól egészen gyermekivé. Ugyan már, közönséges galaj, brummogta a nagytörvényű szakállas Musza Dag. Minden tekintet műhelyünk fedelére tapadt. Jelentéktelen virágok borították, hanem a színük! Nézzétek azt a sárgát, kiáltotta az egyik piktor, micsoda aranyokker, maga a folyékony méz, s hogy én is fölnéztem, nem hagytam szó nélkül, természetes umbra, a ciprusi, állítottam, és szájamban távoli

hegyek zöld íze keveredett a kecsketej zsályás zamatával azonmód. Rubia tinctorum, a festőfű, hallottam B. hangját, csak én hallottam meg, lehet, nem is mondta ki, csupán gondolta, s én vele együtt azonmód ráéreztem a pirosítófű jelenlétére fülledt kis világunkban. Hanem a növény túl erős gyökerei valóban behatoltak a tetőn, és Szent Jakab havának végén, mire megszólaltak a tücskök, vörösbe borult a mennyezet. Alizarin krapplak! Te drágaszép! A mérhetetlenség színe!, kiáltozott jó sokáig B., amit nem állhattam szó nélkül, vagyis te úgy véled, szakítottam meg a kiáltozást, hogy az alizarin az a szín és nem a sárga, amilyennek én az ég kékjét tudom, a kék szónak már a hallatán az ég édes pontokkal pötyyözött sárgáját látom, kristálycukor fehérségű pontokat látok az anyagtalanságban, édes sárga kékséget. Szavaim után B. töprengése végtelennek tűnt, mint maga az időtlenség, míg végre gyors hirtelen magára rángatta a festőancugját, be se gombolta a nevetségesen bő katufréket, és ami szinte várható volt, mint valami madarat fölkapta, és sokáig a magasban tartotta az öltöny lebegő szárnya, miközben ujjaival is érintve közelről tapasztalta azt a színt, amely számára az időnélküliséget jelentette. És amint alászállt, napokig tartó festésbe kezdett, serénysége percig sem lomhult, minek eredményeként nemcsak a vásznon, hanem a mennyezeten és a gyökerekből csordogáló lé pirosította falakon is hegyes szárnyú fehér lények jelentek meg, de hamarost leváltak onnan, a síkos mezőről, barna lábukkal ügyetlenül kalimpáltak, az időtlenség végtelenéből kitépve orca nélkül zavarodottan repdesődtek a műhely zárt falai között. Sem itt, sem az éterben nem létező köztes létben voltak. Lábujjhegyen jártam, mert B. mutatóujját szája elé tartva csöndre intett, kellemes, mélységes némaság ölelt körül bennünket, belecsavarodtunk, soha ily puha öltözékbe, úgy éreztük, csupán a testünket takarja, és lelkünk velük együtt szálldos, a hamarost mindenütt világító testekkel, akik egyre elevenebbül repesnek körbe-körbe s akarattal vagy véletlenül szárnyukkal orcánkat érintették, orca nélküli fejüket mellünkhöz és hónunk alá fúrták, akár a hízelgő kisgyermek. És az üresen maradt krapplakra B. újakat és újakat festett, telve volt ismét, telve a műhely néma levegője, alizarin, te keresztül-kasul röpdösött mező, kiáltott fel B., miközben saját végtelenné válásának örömét vágyva hibát vétett: orcát próbált adni angyalának, az utolsóknak, akit vásznára festett. És az angyal eltűnt. És el a többiek is, miután a műhelyt elhagyván kerengtek egy kicsit a fenyők alatt. Azt akartam, hogy a lelkem legyen, aki a magasságokban énekel, aki csendet énekel a végtelenben, siránkozott B., majd megtisztította az ecseteit, aprólékosan, minden szálukat külön-külön, mint mindig, félretette a festékeket, kimért mozdulatokkal levetette a festőöltönyt, orcáján ráncokat vont a hosszú gondolkodás.

Ám az az orca hamarost földerült. Diópotyogáskor, szeptemberben érkezett a kinti szeretkezések édes utolsó ideje, amidőn a férfi puha fűből ágyat vet hölgyének illatos nyárfák alatt, s a hölgy remegve kínálja nékie ölet. Hová lettél alizarin súlyos pírjával sújtott angyalvilág! Lebke szellő dédelgeti szerelemben vegyült testüket, s majd csak jóval elhálásuk után, álmukban vélnek hallani angyszárny-surrogást a műhely belsőjének megkopott pírján.

Add kölcsön az orcád, add kölcsön, akkor talán legalább egyetlenegy a vásznon marad, kérelt hetekig B. Nem álltam rá. Miért én? A te orcád is megfelel, netán Florencé, egészen mindegy. Nem mindegy, folytatta a könyörgést B., és mindenféle érthetetlen indokot hozott fel, hogy ki méltó angyalnak orcát adni, ki méltatlan a gonoszságai miatt, úgy éreztem, csak halandzsál, akár mutatvány közben a bűvész, aki nézői figyelmét a csiribí-csiribával a szemfényvesztés rejtelméről eltereli. Na jó, legyen az orcám, álltam rá kérésére pusztán asszonyi kíváncsiságból, de a lényemből többet nem adok. Legalább a hajad és a nyakad, kérelt tovább, és persze a szemed is. Nem, a szemem nem lehet, csak az orcám vonásai, se haj, se nyak, csak ezek a vonások itt, húztam végig ujjaim a halántékomtól az államig. B. már nem hallotta, a kép élete megkezdődött. Tettem-vettem körülötte, mint máskor, s ő rám se hederített, festés közben füttyörészett, ami nem volt szokása, és időnként megszólalt, *az ő feje mint a választott drága megtisztított arany, az ő szemei mint a vízfolyás mellett való galambok, amelyek tejből fürödnek*, hát nem azt mondtam, hogy a szemem ne, de B. dúdolva folytatta, *az ő orcája hasonlatos a drága fűveknek táblájához, az ő teste elefántcsontból való, az ő ínye édességek... a te csípőid hajlásai mint a kőöntvények... a te termeted hasonló a pálmafához, a te emlőid a szőlőgerezdekhez...* Dühbe gurultam. Lássam azt a képet! Enyém volt az orca minden vonásával, a haj, a szem, az angyal egész lénye. B. az egész lényemet minden hibájával együtt elvette tőlem és az angyalnak adta, döböntem rá. Hiába hajtogatta, látod, egy vagyunk, most együtt énekeljük a csendet, ez az angyal mindketten vagyunk, s lám, el se repül. Úgy éreztem, megkettőződtem.

December hidegrázós sötétjében Debussyt hallgattunk sérült lemezről, sercegések torzította zenét, egész ütemek kimaradtak belőle, mint beteg szívből az érverés, de nem számított, már betéve tudtunk minden hangot, és láttuk a fényjátékot a vízen, miközben B. a fényjelenségek tudatos felismerését vagy tudat alatti átszűrődését magyarázta, és mutatójával láthatatlan vonalakat húzott a foszforeszkálva fehérülő vásznon. Sokáig zörgettek, mire meghallottuk. Az angol úron látszott, hogy kellemetlenül érzi magát, miután villanyt gyújtottunk, mert szemét bántotta a hirtelen fény, grimaszba rándult, s így nevetségessé torzult orcáját mindkét kezé-

vel eltakarta, s alig átlépve a küszöböt úgy állt ott, mint aki tétovázik, maradjon-e vagy kerekét oldjon. Maradt. Képet akart venni. Körbejárta a műhelyt, seregszemlét tartott. Ezt kérem, mutatott az angyalos képre. Nem, ez nem eladó, csattant föl B. hangja, erős volt, túlságosan erős, akár valamely zenemű záróakkordjának fortéja. De tudtam, hogy hangjának határozottsága gyengéséget rejt. Hosszú útra viszem, mondta az angol most már barátságos mosollyal. Hazaviszem városomba, városomban a házamba, házamban a legszebb szobába, a legszebb szoba legszebb falára, tette hozzá mintegy elterelve figyelmünket a megválás nehéz pillanatairól, és eltűnt a képpel a nyúlós ködben.

Három nap múlva az angol úr repülője a Csendes-óceánba zuhant. Fekete csöndbe, a csönd legsötétjébe estem. Nehéz vizek súlyosodnak rám, sem halak, sem kagylók vagy medúzák meg nem közelíthetnek a mélységes mélyben, szaggatott vékony hangok, gyengécske hangfoszlányok működnek bordáim alatt. Ez itt a mozdulatlanság legfeketébbje, ahol a végtelen víz hömpölygése el nem éri a testet, nyugton hagyja minden áramlás, nyugton a tágra nyílt szemet a sötét moraj. És tudom, hogy B. most fényekkel játszik sárguló vásznán, kísérleteit a ragyogással abba nem hagyja, míg fel nem szólítja a magasságba a végtelen fehér.

